

zomer 2026

Gidsengids

IVN ENSCHEDE

INSTITUUT VOOR NATUUREDUCATIE

Nummer 276

BELEEF DE NATUUR!

Bestuur

Voorzitter

* Joke Voogt
email: voorzitter@ivnenschede.nl

Secretariaat

* Ronald Stockmann
email: secretariaat@ivnenschede.nl

Penningmeester

* Greetje Koster
email: penningmeester@ivnenschede.nl

Colofon

De Gidsengids van IVN Enschede verschijnt 4 x per jaar.
Voor meer informatie zie: www.ivn.nl/afdeling/enschede
en www.facebook.com/IVNEnschede

Redactie Gidsengids

email: redactie@ivnenschede.nl
Foto voorpagina: Lycke van Maanen

Website

* Lidy Vrijheid en Jan Willem Visschers
email: webmaster.enschede@ivn.nl

Facebook en Instagram

* Karin de Vries en Inge van Erkelens
email: socials@ivnenschede.nl

Drukker

* Editoo B.V. te Arnhem
tel. 085 773 774 2 - www.editoo.nl

Lidmaatschap IVN

Aanmelden via website (www.ivn.nl/afdeling/enschede)
Contributie per jaar voor leden € 25,00; voor huisgenoten
€ 12,50. Wilt u donateur worden of voor andere vragen rond
het lidmaatschap neem contact op met onze secretaris of
penningmeester. Voor betalingen: IBAN: NL05 INGB 0000
8388 83 t.n.v. IVN afd. Enschede

Hartelijk welkom bij IVN Enschede

IVN, Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid, is een organisatie met ca. 180 afdelingen in Nederland en ca. 26.000 leden, waarvan ca. 8.000 actieve vrijwilligers. IVN heeft als doel mensen bij de natuur te betrekken en jong en oud laten beleven hoe leuk, leerzaam, gezond én belangrijk onze natuur is.

Onze afdeling IVN Enschede telt momenteel ruim 100 leden incl. huisgenootleden. Zij zetten zich in op het gebied van milieu, natuureducatie en duurzaamheid. Vooral door het stimuleren van natuurbeleving willen we onze liefde en kennis voor de natuur delen. Tevens organiseren we speciale bijeenkomsten voor onze leden en donateurs. Per kwartaal ontvangen zij het afdelingsblad de "Gidsengids".

Zin om vrijblijvend eens te komen kijken, mee te doen met onze activiteiten of lid worden? Dan kun je contact opnemen met ons secretariaat. Je bent van harte welkom!

Werkgroepen:

- Schoolwandelingen
- Natuuractiviteiten Voortgezet Onderwijs
- Heemtuin
- IVN infokraam
- PR & Communicatie
- Publiekswandelingen
- Onderwijs

In dit nummer

- 3-4 Notulen ALV
- 4 Vliegveldwandeling
- 5 Cursus Mossen en Korstmossen
- 6 Grasode
- 6 Telefonische Enquete
- 7 Wildplukwandeling
- 7 19 nieuwe IVN gidsen
- 8 Paddestoelen Namen
- 9 Een-Tweetjes
- 10 Cetti's Zanger, vervolg
- 10 Vogels Luisteren in Stilte
- 11 De Knoppen staan op Springen
- 12 Vuur op de Muur
- 12 Lintjesregen
- 12-13 Kinderwinterwandeling
- 13 De Treurbeuk
- 14 Van de Voorzitter
- 14 Oproep
- 15 Wandelig Holterberg
- 16 Puzzel + Oplossing vorige puzzel
- 16 Nieuw Redactielid Gidsengids

Notulen ALV IVN Enschede

Algemene Ledenvergadering gehouden op 12 maart 2026.

1 Mededelingen

- Louis Knuppel is ongeneeslijk ziek. Het bestuur heeft namens de leden een bloemetje gestuurd.
- Stichting Vlaskamp staat niet op de agenda. Het bestuur bekijkt wat hiermee gedaan wordt; dit komt volgend jaar terug op de ALV.
- Alle IVN-afdelingen moeten volgens richtlijnen het beleid "In veilige handen" invoeren daaronder valt o. a. het werken met een VOG (Verklaring Omtrent Gedrag). Alle actieve leden zijn in beeld bij het bestuur. De VOG wordt binnenkort aangevraagd door de secretaris. IVN Nederland regelt dan dat het gratis aangevraagd wordt.
- Ook m.b.t. beleid "In veilige handen" Er wordt gezocht naar een vertrouwenscontactpersoon, bij voorkeur vóór de zomer.
- Drie leden van IVN Enschede volgen de opleiding Kindernatuurgids in Oldenzaal. Doel is om op deze manier de werkgroep schoolgidsen nieuwe input te geven voor verandering en óf verbetering in het bereiken en deelnemen van de scholen Ook twee inwoners van Enschede doen mee.
- Extra agendapunt: innen van de contributie.

2 Notulen vorige vergaderingen

Er zijn geen vragen of opmerkingen over:

- De ALV van 3 april 2025
- De extra ledenvergadering van 25 september 2025

3 Inspiratiedag

Tijdens de inspiratiedag kwam de vraag waarom Landschap Overijssel geld vraagt voor de wandelingen die ze samendoen met IVN Enschede. Het bestuur ziet dit niet als probleem. De IVN gidsen die dit doen zijn ook vrijwilliger bij Landschap Overijssel. En als wij iets organiseren mogen we van de paden af in natuurgebieden, mogen gebruik maken van Hof Espelo en hebben goed contact met Alexander van Landschap Overijssel.

4 Jaarverslag 2025

Contact met gemeente: Er heeft een gesprek plaatsgevonden met Tamar Meijer van de gemeente Enschede in klein gezelschap. Wij mogen onze bestuursvergaderingen tegen een heel klein tarief (€50) houden in de bijenstal van de kinderboerderij de Wesseler.

Interne activiteiten

- De nieuwjaarswandeling ging niet door vanwege

gladheid.

- Het zomeruitje is wel doorgegaan.

Publiekswandelingen

Er zijn geen vragen over de publiekswandelingen. Het bestuur vraagt of het mogelijk is om het aantal deelnemers bij te houden om over de jaren heen te vergelijken, zodat trends zichtbaar worden.

Schoolwandelingen

De trend is zorgelijk: het aantal deelnemende scholen loopt terug. Door personeelwisselingen bij De Viermarken verloopt de samenwerking op dit moment minder soepel. Recent vond een project plaats met 60 pabo-studenten van Saxion. Zij kregen een rondleiding op Groot Brunink om te ervaren hoe zij dit later aan leerlingen kunnen aanbieden

Voortgezet onderwijs

- Het Aamsveenproject met het Zwering-college gaat niet door; volgens een mail van Carla Kouwenhoven heeft een leidinggevende een ander programma gepland.
- Deelname van middelbare scholen hangt sterk af van een betrokken docent.
- Het Zone-college, Bonhoeffer College/Bruggert doen wel mee in het Aamsveen.
- Met Landschap Overijssel is er een samenwerkingsproject tussen Duitse en Enschedese scholen en in het Aamsveen. Voor de bekendheid zou het goed zijn om dit project onder de aandacht te brengen in huis-aan-huis-bladen of de Tubantia. Mogelijk kan 1Twente worden benaderd voor een reportage.

Overige activiteiten

- De wandeling voor visueel beperkten loopt goed.
- De infokraam heeft personele aanvulling nodig. Het is jammer dat Louis hier niet meer bij kan helpen.
- Voor de Heemtuin wordt volgens Nico een soort logboek bijgehouden.

Website en sociale media

- Lidy V. en Jan-Willem hebben de website geactualiseerd. De vindbaarheid is verbeterd.
- Sociale media lopen redelijk goed. Er is behoefte aan meer foto's en berichten over natuuruitjes.

Gidsengids

- Louis helpt nog mee met de redactie, maar kan het werk niet meer volledig doen.
- Nico neemt de coördinatie over, maar zoekt versterking.

Dit jaar worden er nog drie nummers uitgegeven? De vraag is of de Gidsengids daarna blijft bestaan als papieren uitgave, of digitaal verdergaat. Financieel is er geen probleem, maar er is vaak te weinig kopij.

Voorstellen:

- Leden actief vragen stukken te schrijven
- Na wandelingen een kort verslag maken
- Eventueel artikelen uit andere bladen opnemen

Voor de zichtbaarheid zou een fysieke uitgave waardevol blijven.

PR en communicatie

- Tineke is verantwoordelijk voor PR.
- Laura stopt; er wordt versterking gezocht.

De belronde naar stille leden was positief. Leden vinden IVN Enschede actief en waarderen de Gidsengids.

Onderwijsteam/ LGO

Op dit moment zijn er nog 19 cursisten. Vijf cursisten zijn gestopt. Er zijn nu nog 10 cursisten uit Enschede, 5 uit Haaksbergen en 4 van andere IVN-afdelingen. Er wordt nog bekeken hoe het verder gaat met LGO; in ieder geval niet volgend jaar.

5 Financieel jaarverslag

Greetje geeft een toelichting aan de hand van een presentatie.

- De financiële situatie is gezond.
- De begroting en verwachtingen zijn positief.

6 Kascontrole

De kascontrole is door Henk en Marian uitgevoerd en hebben de boekhouding goedgekeurd.

7 Nieuwe kascommissie

- Koen Brand
- Marian Boensma
- Reserve: Henk Gelderman.

8 Begroting 2026

Greetje houdt de boekhouding bij in Excel. Er is “extra budget” in opgenomen voor de inspiratiedag van febr. jl. En de schoolgidsencursus Oldenzaal wordt financieel gefaciliteerd. De begroting wordt goedgekeurd.

Tineke vraagt om meer budget voor ledenactiviteiten. Greetje staat hiervoor open, maar wil vooraf wel een plan en een begroting ontvangen. Voor 1 oktober moet subsidie bij de gemeente worden aangevraagd.

9 Betaling contributie

Er wordt overgestapt op het servicemodel. IVN landelijk neemt dan de hele ledenadministratie inclusief het innen van de contributie over. Ingangsdatum is 01-01-2027. Voor de lokale hoofdlede volgen we de landelijke bedragen. Dit jaar nog minimaal € 25 en volgend jaar € 28.50. De landelijke afdracht wordt dan verhoogd van € 12.50 naar € 14.25. Voor de huisgenoten volgend we ook de landelijke bedragen. Zij betalen dan € 14.25 i.p.v. € 6. De afdracht blijft 2. Dit bespaart veel werk voor de penningmeester en deze service is gratis. Het bespaart ook transactiekosten van de bank. De vergadering gaat hiermee akkoord. Alle leden ontvangen hierover binnenkort bericht.

10 Bestuur

Nico treedt formeel af als bestuurslid op deze ALV. Dirk heeft het penningmeesterschap op 1 januari 2026 neergelegd. Het huidige bestuur bestaat nu uit Joke Voogt (voorzitter), Ronald Stockmann (secretaris), Greetje Koster (penningmeester). De voorzitter bedankt nogmaals het oude bestuur. Tijdens de extra ledenvergadering is al officieel afscheid genomen.

Vliegveldwandeling 18 juni

Deze avondwandeling begon al goed met het voorwandelen. Met een laagstaand zonnetje en tegenlicht hadden we aanvankelijk wat moeite de planten te identificeren, maar na een paar koerswijzigingen werd dat beter. En we hadden geluk met de vogels. De Merlin Bird ID app herkende heel wat soorten, waaronder een paar die ik nog niet in mijn Levenslijst had staan. Mijn 68e geïdentificeerde vogel was de staartmees. Nummer 69 werd, hoe kan het ook anders op het vliegveld, de veldleeuwerik. Maar het hoogtepunt op 70 was, ...tromgeroffel ....., de kwartel. Luid en duidelijk te horen. Super!

Het was erg warm, 18 juni. Van de 24 aanmeldingen kwamen toch nog 20 deelnemers opdagen. In twee groepen trokken we er op uit. De kwartel liet zich helaas niet horen, maar er was nog genoeg te genieten. Naast de vele planten, struiken en bomen namen we toch weer flink wat vogelgeluiden waar. Ik kon de geelgors op mijn Levenslijst bijschrijven. Vanaf de oude kerosine opslag zagen we een reeget met twee jongen. Verder het vermelden waard waren enkele brede wespenorchissen en een gewone rietorchis. En wie kent de blauwzwarte schallebijter en de grote tweestrep? De deelnemers aan de wandeling in ieder geval wel. En dit allemaal gecombineerd met de historie van het vliegveld!

Al met al een zeer succesvolle avond, te meer daar de deelnemers relatief jong waren. Ik wil hierbij een pleidooi houden om zo veel mogelijk publiekswandelingen te plannen buiten de gebruikelijke werktijden.

Nico van Diepen

Foto: Rushikesh lohar, CC BY-SA 4.0

Cursus Mossen en Korstmossen

Dit najaar zal er door IVN Enschede een mossen- en korstmossencursus worden aangeboden. Het is een kennismakingscursus. Dus iedereen met belangstelling voor mos en korstmos is welkom.

Wat zijn dat voor groene vlekken op de stoep? En wat betekent het als er gele kringen op een boom zitten? Heb je ook altijd zin om een mossige boom even te aaien? En wat is eigenlijk het verschil tussen mossen en korstmossen?

De cursus zal bestaan uit 2 les-avonden en 2 excursies. De docenten zijn: Rudi Zielman (mossen) en Marina Pruijssers (korstmossen).

Mossen

- Theorie: Donderdagavond 22 oktober
- Excursie: Zaterdag 24 oktober

Korstmossen

- Theorie: Donderdagavond 19 november
- Excursie: Zaterdag 28 november

Benodigdheden

Een inslagloep (10x) kost op de IVN website € 14.95

Locatie

- Theorie: donderdagavond NIVON-gebouw, Dotterbloemstraat, Enschede 19.30 tot 21.30 uur.
- Excursies: zaterdags van 10.00 tot 12.00 uur. De plaats van de excursies zal op een later tijdstip bekend worden gemaakt.

Er is plaats voor 24 cursisten. De kosten bedragen 20 euro voor IVN-leden en 40 euro voor niet-leden. Koffie/thee inbegrepen.

Aanmelden via de website: <https://www.ivn.nl/afdeling/enschede/>

Vragen kun je stellen aan: cursussen@ivnenschede.nl

Namens het cursusteam: Lidy Vrijheid

Laatste foto: Alex Proimos from Sydney, CC BY 2.0

Grasode

Snavelzegge
Groene naalbaar
Engels raaigras
Greppelrus

Timoteegras
Pijpenstrootje
IJle dravik
Borstelbies

Scherpe zegge
Gladde witbol
Engels slijkgras
Vossenstaart

Blauwe zegge
Ruige veldbies
Grote windhalm
Kruipertje

Nico van Diepen

Telefonische enquête te nieuwe leden

Van november 2025 tot februari 2026 hebben Mari Berens en Tineke Eitink een aantal nieuwe leden en leden die al langer lid zijn, telefonisch gevraagd naar hun ervaringen met en ideeën over afdeling IVN Enschede. Hieronder vind je een samenvatting van de antwoorden en opmerkingen.

Activiteiten

IVN besteedt veel extra werk aan interessante activiteiten en publiekswandelingen. Kinderwandelingen en kinderactiviteiten vindt men erg leuk, vooral de Paddenstoelenwandeling. Opvallend is dat Slootjesdag een paar keer apart genoemd wordt als een zeer geslaagd evenement. De verschillende stadswandelingen worden ook op prijs gesteld. Men is lovend over de Bomencursus en de Sojabonen wandeling.

Velen zijn blij met de uitnodigingsmail die ze als reminder ontvangen wanneer er weer een nieuwe activiteit is georganiseerd waar men zich voor kan inschrijven.

Het kwartaalblad "De GidsenGids" wordt zeer op prijs gesteld voor leuke en interessante info. Ook de artikelen over de vele afdelingsactiviteiten vindt men inspirerend en boeiend. Mooi blad. Ziet er verzorgd uit. Online is natuurlijk duurzamer, maar papier vinden veel mensen toch fijn. Niet iedereen leest het blad helemaal en ook de agenda achterin wordt nogal eens over het hoofd gezien. Men is vooral op de hoogte van activiteiten door mailingen van tevoren en ook wordt de Website geraadpleegd.

Mensen willen wel vaker deelnemen aan de verschillende activiteiten. Maar soms is het lastig omdat ze meestal op een doordeweekse dag zijn gepland. Suggesties van leden: een korte cursus met een bepaald thema. Bijvoorbeeld over vleermuizen, of sporen, of vogels, of wilde bloemen. Eventueel een natuur-fietstocht?

Vrijwilligerswerk

Een aantal mensen zou best graag willen meewerken bij het organiseren of uitvoeren van IVN-activiteiten. Vaak komt het tijdstip echter niet uit of de tijd ontbreekt. Veel leden zijn te druk om actief als vrijwilliger mee te doen aan IVN Enschede vanwege gezin, werk, sport of andere bezigheden.

Cursisten die onze LandschapsGidsenOpleiding (LGO) volgen of gevolgd hebben, beperken zich veelal tot het volgen van de opleiding. Zij zijn wel lid geworden van IVN Enschede maar daar blijft het dan bij. Voor veel ondervraagden blijkt het IVN-lidmaatschap genoeg. [In het verleden zijn er gelukkig wel actieve vrijwilligers voortgekomen uit de LGO.]

Wel boden twee dames boden spontaan aan om in hun eigen voedselbos en hun Permacultuur-tuin een groep rondleiding te geven. Er is zelfs een stukje tuin beschikbaar gesteld voor bewerking.

Algemene indruk van IVN Enschede

Men ervaart IVN Enschede als een zeer actieve afdeling. IVN Enschede wordt een warm hart toegedragen en vertegenwoordigt een goed doel. De natuur is natuurlijk heel belangrijk.

De contributie is prima zoals deze nu is. Het is fijn om sponsor te kunnen zijn voor een goed doel.

De deelname aan afdelingsactiviteiten zoals het Jaarlijks Uitje en de Nieuwjaarsbijeenkomst blijkt toch een drempel te zijn omdat men nog niemand kent en zich daardoor minder betrokken voelt. Suggestie van een lid: is het een idee om een nieuw lid, op verzoek, een maatje mee te geven voor introductie in de afdeling?

Er zijn ook lovende reacties ontvangen van mensen niet (meer) in staat zijn om actief deel te nemen.

Ook door deze telefonische enquête, die door iedereen goed wordt ontvangen, ervaart men grote betrokkenheid met de afdeling.

Conclusie

Zowel de nieuwe leden als degenen die al langer lid zijn, zijn positief over IVN Enschede en zijn blij met de betrokkenheid van de afdeling naar de leden.

De activiteiten worden echt gewaardeerd en velen zouden wat meer willen deelnemen of zelf mee willen uitvoeren, maar het ontbreekt simpelweg aan tijd.

Opvallend is dat de LGO-cursussen de laatste tijd weinig actieve vrijwilligers opleveren.

Toch merkten we ook betrokkenheid van de leden naar de afdeling, wat zich o.a. vertaalde in een suggestie om een maatje te koppelen aan nieuwe leden.

Tot slot: de enquête werd goed ontvangen.

Tineke Eitink en Mari Berens

De echte naam van deze paddestoel?

We gebruiken allemaal Obsidentify of Google lens, dat is reuze handig om een naam of een indicatie van een naam te krijgen. Het levert echter niet altijd de juiste resultaten op. Laten we eens kijken naar bovenstaande foto. Obsidentify geeft als meest waarschijnlijke suggestie (32%) **Spekswoerdzwam**.

Spekswoerdzwam, Phlebia tremellosa (foto Martin Hoek)
Op deze foto zien we een paddestoel groeiend op hout (meestal dood loofhout, soms naaldhout) met een vleeskleurig uiterlijk. Er is weinig fantasie voor nodig om in deze vorm, kleur (en flexibele substantie) spekswoerd te zien. Maar we zien hier alleen het vruchtlichaam. Van de myceliumdraden is niets te zien. De druppels ontbreken. Google lens geeft de suggestie van **Bloeddruppelstekelzwam**.

Bloeddruppelstekelzwam, Hydnellum peckii (foto Nico Dam, Verspreidingsatlas)

Deze paddestoel is echter na 1954 (laatste waarneming in Dwingelo) uitgestorven in Nederland als gevolg van vermeting en bosontwikkeling. Het was een paddestoel die in droog arm naaldbos groeide. Op de foto zijn druppels aanwezig op het vruchtlichaam. Bovendien is nog net te zien dat zich aan de onderkant van de hoed stekels bevinden.

Even ter illustratie volgt hieronder een voorbeeld van een andere stekelzwam. De Oorlepelzwam is een paddestoel met steel en hoed, maar op de plaats van de plaatjes bevinden zich hier stekels:

Oorlepelzwam, Auriscalpium vulgare (foto Martin Hoek)
Er zijn meer houtzwammen die druppels uitscheiden. Het is een bekend verschijnsel met de naam "**guttatiedruppels**". De schimmel verteert hout door eerst enzymen uit te scheiden. De enzymen breken het hout af, waarna de schimmel het verteerde product in zich opneemt. Daarbij kan een te grote hoeveelheid vocht opgenomen worden. Dit overschot aan water wordt door de schimmel actief uitgescheiden in de vorm van (gekleurde) waterdruppels. In de volgende foto wordt hiervan nog een voorbeeld getoond:

Roodgerande houtzwam, Fomitopsis pinicola (foto Henk Huijser, Verspreidingsatlas)

Tot zover zijn we nog niet veel verder gekomen. Ik heb daarom de experts Marian Jagers en Laurens van Run geraadpleegd. Ook zij waren niet in staat om met de foto tot een naam te komen. Er ontbreekt te veel informatie. We zien eigenlijk alleen een mycelium, geen vruchtlichaam. Op welk hout groeit het? Samenvattend zou de titel voor deze foto kunnen zijn: "**Mycelium van een houtzwam met guttatiedruppels**".

En de leer van dit verhaal is: Vertrouw niet blindelings op Obsidentify of Google lens, maar controleer de waarneming met een goede informatiebron (en/of determinatiesleutel). Met verspreidingsatlas (www.verspreidingsatlas.nl) kun je vaak al een heel stuk verder komen. Maar paddenstoelen blijft "glad ijs".

Martin Hoek

Hoe zat het ook al weer met die een-tweetjes?

Eenslachtig tweeslachtig, eenhuizig tweehuizig.

De term eenslachtig duidt op planten waarvan de bloemen ofwel vrouwelijke ofwel mannelijke voortplantingsorganen hebben. De bloem van zo'n plant heeft dan alleen stamper(s) of alleen meeldraden. Tweeslachtige planten hebben bloemen met zowel mannelijke (meeldraden) als vrouwelijke (stamper) geslachtsorganen.

Eenhuizig duidt op het kenmerk dat een plant zowel vrouwelijke als mannelijke geslachtsorganen herbergt. Tweehuizig betekent dus dat de plant of alleen vrouwelijke of alleen mannelijke bloemen heeft.

Het achtervoegsel -huizig heeft dus betrekking op de plant als geheel en het achtervoegsel -slachtig gaat dus over de bloem.

Eenhuizige planten (man en vrouw onder één dak) kunnen tweeslachtig zijn of eenslachtig. Eenhuizig tweeslachtig zijn de bloemen waar we vaak als eerste aan denken, zoals pinksterbloem, tulp of appelbloesem. De bloem heeft stamper en meeldraden. Zie foto van een eenstijlige meidoorn.

Eenhuizig eenslachtig komt toch ook vaak voor. Veel windbestuivers vallen onder deze categorie, zoals hazelaar, els en eik. Aan een plant zitten mannelijke bloemen die vaak opvallend zijn (denk aan de snottebellen van hazelaar of els) en kleine onopvallende vrouwelijke bloemen die uiteindelijk de vrucht vormen. Andere voorbeelden zijn mais, komkommer, pompoen. Zie foto van de hazelaar.

Tweehuizig betekent dus automatisch eenslachtig.

De hele plant is als het ware vrouwelijk of mannelijk. De verschillende planten moeten wel bij elkaar in de buurt staan om bevruchting mogelijk te maken. Bekende voorbeelden van dit type zijn hulst, taxus en hop. (Waarom krijg ik nooit besjes aan mijn hulst? Omdat het een mannetje is!). Zie ook de foto's van hulst, man boven, vrouw onder.

Nico van Diepen

Cetti's zanger, vervolg

In Gidsengids 268 van voorjaar 2024, pagina 9, schreef ik over dit vogeltje onder de titel Cetti's zanger komt eraan. Ik beschreef hoe deze onopvallende zanger langzamerhand het land 'veroverde' via allerlei waterrijke gebieden. De zegetocht begon in de Biesbosch en via de plassegebieden in het westen van het land kwam hij aan bij de randmeren. Van daar ging de reis naar het noordoosten. Gooimeer, Eemmeer, Wolderwijd, Veluwemeer. Op die manier kwam hij bij het Ketelmeer en de monding van de IJssel. Vandaar ging de uitbreiding twee kanten op. Verder naar het noordoosten naar het Zwartewater en de Wieden en Weerribben was een route en een andere route ging naar het zuiden, de IJssel op. Uit Kampen en Zwolle kwamen in voorjaar 2024 al heel veel waarnemingen, en enkele zelfs al uit Wierden, Rijssen, Bornerbroek. Ik eindigde toen mijn verhaal met de voorspelling "Wij kunnen er bij wijze van spreken op wachten dat hij opduikt bij Kristalbad ...".

Hoe staat het er nu mee?

Op waarneming.nl heb ik de Overijsselse waarnemingen van Cetti's zanger nagezocht vanaf half april 2025. Ongelooflijk veel meldingen uit Zwolle, Kampen, Mastenbroek en ook uit de Wieden en de Weerribben. Bijna dagelijks, zou je kunnen zeggen. Maar verder onze kant op dan? Dat verraste mij wat, of beter gezegd, dat viel mij wat tegen:

15 mei Deventer,
20 en 31 mei Wierden
10 juli Hengelo.

Maar vanaf oktober een heleboel meldingen uit Enschede! En waar vandaan dan wel? Ja hoor, Kristalbad. 9 oktober vier waarnemingen, 14 oktober zes, 15 oktober, enzovoort. Twintig in oktober, elf in november, vier in december (plus een waarneming op het Rutbeek).

De waarnemingen in Kristalbad tonen aan dat het gebied geschikt is voor overwintering. Zal het in 2026 ook het eerste broedgeval van Cetti's zanger opleveren?

Nico van Diepen
Foto: Mark S Jobling, CC BY 3.0

Vogels luisteren in stilte

Geelgors
Emberiza citrinella

Pimpelmees
Cyanistes caeruleus

Zwartkop
Sylvia atricapilla

Zanglijster
Turdus philomelos

Roodborst
Erithacus rubecula

Merel
Turdus merula

Vink
Fringilla coelebs

Tuinfluiter
Sylvia borin

Wil je eens in alle rust naar vogels luisteren? Bezoek eens een begraafplaats. Ik was laatst op de Canadese begraafplaats op de Sallandse Heuvelrug. Zowiezo een hele mooie en indrukwekkende plek qua historie. Maar in deze serene sfeer word je er ook ineens van bewust hoeveel vogelgeluiden je eigenlijk hoort. Ze komen ook veel meer naar de grond, zodat de vogels ook goed zichtbaar zijn. Neem plaats op een bankje en vergeet de verrekijker niet om alles nog beter te kunnen zien.

Linda Rietveld

DE KNOPPEN STAAN OP SPRINGEN!

Kkkkoudd! Op 20 februari wandelen we met 16 mensen de IVN-boomknoppenwandeling over landgoed 't Amelink in Enschede Noord. Er waait een oostenwind. Zes graden, maar het voelt alsof het vriest! Gidsen Lidy en Koen trekken zich er niets van aan en nemen ons mee door dit fantastische park. Het park is meer dan 100 jaar geleden ontworpen en aangelegd door de beroemde tuinarchitect Watzel voor textielabrikant Blijdestein. Het ligt langs de Vanekerbeek. De textielblekerij maakte in die tijd dankbaar gebruik van het stromende water. Nu is er het Bouwhuis gevestigd, een zorgpark voor mensen met een verstandelijke beperking.

In het park groeit een enorme variëteit aan bomen, inheemse bomen en exoten. Omdat bomen voor de winter al knoppen maken, zijn ze klaar om uit te barsten zodra de lente zich aandient.

Wat we allemaal zien? De valse laurier staat al bijna in bloei! Als je een knop doorsnijdt zie je de trosvormige bloempjes al in aanleg aanwezig. Rododendron komt eraan net als de hazelaar, toverhazelaar en azalea. Heel mooi zie je het verschil tussen de knoppen van een beuk (dun, puntig, afstaand) en van een haagbeuk (klein, dicht tegen de tak aan). De haagbeuk is trouwens een berk

Indrukwekkend is ook de Japanse esdoorn, ouder dan je denkt met zijn kronkelige gestreepte stam. Veldesdoorn, wilde kers, es, ze staan allemaal in knop.

Bijzonder aan het park is dat bomen de ruimte krijgen om zich natuurlijk te ontwikkelen. Onderste takken worden niet weggesnoeid, zoals vaak bij stadsbomen. Sommige bomen vormen daardoor "kathedralen". Dat wil zeggen dat je in de boom kunt staan. Takken buigen rondom naar de grond, wortelen daar en vormen weer een nieuwe boom. Zo sta je midden tussen de stammen van wat eigenlijk één boom is. Een thuja (westerse levensboom) en een treurbeuk zijn mooie voorbeelden.

Bomen in hun laatste levensfase blijven zo lang mogelijk staan. Daar zie je levenskracht! Ook een door witrot en reuzenzwam aangetaste holle stam maakt nog nieuwe loten! De cipressen, watercipres, moerascipres en Japanse cipres zijn kaarsrecht en heel hoog. Van onze inheemse eiken en beuken zijn ook exotische varianten aanwezig zoals de Hongaarse eik, de steeneik en de varenbeuk.

We sluiten de wandeling af met een mooie luchtwortel van de moerascipres. En daarna, met ijskoude tenen en vingers, maar vol van nieuwe kennis van en verwondering over bomen, drinken we bij Tafeltje Vier wat warmes. Enthousiaste gidsen, heerlijke wandeling!

Jan Heitink

Vuur op de muur!

Vorig jaar in september zag ik ze voor het eerst. Een grote groep vuurwantsen zat gezellig in de zon op de uitgebloeide zonnebloemen die ik aan een klimplantenrek had gehangen. Nooit eerder zag ik zulke kleurige wantsen: rood met een indrukwekkende tekening op de rug, dat schrikt vogels wel af! Het schijnt dat als je ze oppakt en in het nauw brengt, ze vreselijk stinkende vloeistof afscheiden, net als de groene stink- of schildwants. Ze hebben voelsprietten en vleugels, maar ze kunnen niet vliegen.

En nu in het voorjaar, sinds de warme dagen in april zie ik ze weer. Ze hebben zich verschanst op een stuk berken-schors dat ik ooit gevonden heb en in de tuin tegen de muur van de schuur heb gezet. Vanaf de schors lopen ze over de muur, vooral als het daar lekker is opgewarmd door de zon.

Deze vuurwants (*Pyrrhocoris apterus*) is een Europese wants die zich hier in Nederland begint thuis te voelen als gevolg van de klimaatverandering. Hij is welkom in onze tuin. Hij is kleurig en decoratief. Daarnaast eet hij luizen en dode bladeren. Hij zuigt zijn voedsel op met een grote zuignut. Een nuttig tuinhulpje dus. Zijn favoriet schijnt de linde te zijn, maar hij houdt ook wel van hibiscus, robinia en planten uit de kaasjeskruidfamilie. Het enige wat we niet willen is dat hij in huis komt, dus we houden hem in de gaten!

Het is nu inmiddels mei en alle wantsen zoeken een partner. We zien onze vuurwantsen nu vooral in tweetallen over de muur wandelen. De ene loopt vooruit, de ander achteruit. Ze zitten met hun achterlijf aan elkaar vast. Dat kan, heb ik van horen zeggen, 12 uur duren, maar ook wel een hele week. Op die manier kan het vrouwtje niet met andere mannetjes paren.

Uit de eitjes komen in de zomer vleugellose nimfen die 5 keer vervellen voordat ze volwassen zijn. En dan, in september, wordt het al weer snel tijd om te gaan overwinteren. Nu maar hopen dat ik weer een zonnebloem voor ze heb!

Lidy Vrijheid

Lintjesregen

De lintjesregen daalde dit jaar neer op een lid van IVN Enschede, namelijk op Mari Berens. Graag feliciteren we Mari hiermee van harte. De glans van deze decoratie straalt voor een heel klein beetje ook af op onszelf want naast heel veel andere activiteiten wordt ook zijn inzet voor de IVN-wandelingen voor mensen met een visuele beperking geprezen. Dat deze inzet prijzenswaardig is, daar sluiten we ons graag bij aan.

Kinderwinterwandeling

Ook dit jaar op 25 februari hielden wij weer een kinderwinterwandeling in het Ledeboerpark. Tijdens het voorwandelen op de 17e februari was het nog frisjes in het park, maar de vooruitzichten voor woensdag de 25e februari waren prachtig, namelijk 16 graden en lekker zonnig.

De weersverwachting kwam gelukkig uit en met lekkere temperatuur en een zonnetje begonnen wij, Ilva, Koen, Lenie, Ineke en Jan om 12.00 uur met het uitzetten van de route. Joke hield zich bezig met het neerzetten van de kraam bij de parkeerplaats aan de Hengelosestraat en het inrichten van de tafel met IVN spullen in de Lammerinkswöner.

Doordat er gesnoeid werd aan de linkerkant van de Hertentwei, moesten we de route iets aanpassen en rechts om de wei gaan. Bij het paadje langs de Roombeek en de libelles viel het mee met de hoeveelheid modder. Later hoorden we dat je er zelfs met een wandelwagen wel langs kon gaan.

Met behulp van de IVN pijltjes werd de route uitgezet en onderweg werden op de, vooraf bepaalde plekken, de formulieren met de informatie/opdrachten neergezet. Er waren bijvoorbeeld vragen bij over de molshopen en over de dikte van een boom. Of waarom er bruin water in de sloot zit. Ook waren er bij deze formulieren 'letters' geplakt waarmee de kinderen een woord konden maken.

Na ongeveer een uur lopen en uitzetten arriveerden we bij de Lammerinkswönner. Daar stonden de spullen van het IVN al op een tafel en de chocolademelk stond klaar om op de houtkachel gezet te worden. De houtkachel was al aangestoken door Mariëlle. Ook werden we verwelkomd door drie blatende schapen. Deze stonden in de Lammerinkswönner in verband met het project 'Hennik en Dika'.

Omdat de start vanaf 13.30 uur was, duurde het ongeveer een uur voor de eerste groep bij de Lammerinkswönner arriveerde. Daar het er bij de Lammerinkswönner 'open' uit zag, kwamen er een aantal mensen een kijkje nemen. Het was leuk dat we ook aan hen uitleg konden geven over de plek waar ze waren en over het IVN.

Rond 14.30 uur kwam de eerste groep binnen en zij hadden een fijne wandeling gemaakt, de gidsen die ze tegengekomen waren liepen stukjes mee en vertelden over het park en konden vragen beantwoorden. Beetje jammer dat het woord te gemakkelijk was, een wijsneus raadde het woord al na 5 letters gevonden te hebben.

Even later volgden ook de andere groepen. De chocolademelk werd graag opgedronken en ook de 'Marshmallows' vonden gretig aftrek bij zowel de kleine als de grote kinderen. Ook de informatie tafel van de IVN trok veel aandacht en met name het uitkiezen van steentjes en schelpjes vonden de kleintjes erg leuk. Ze namen er graag wat mee.

Niet alleen de kinderen waren enthousiast, maar ook de ouders en opa's en oma's hebben zich prima vermaakt zo hoorden wij. De speeltuin onderweg was een prima rustpunt geweest voor het pakken van een zonnetje en het laten spelen van de kinderen.

Al met al hebben er ongeveer 50 kleine en 'grote' kinderen genoten en kunnen wij terugkijken op een geslaagde kinderwinterwandeling.

Jan Muller

De Treurbeuk

Ik ben tijdens het schrijven van dit artikel in het huis van mijn zoon in Lonneker. Aan de overkant van de weg ligt landgoed 'Het Amelink' dat eeuwenlang het stamhuis was van de familie van

Blijdenstein, een van de Enschedese textielabrikantenfamilies. Op het landgoed waren naast het landhuis grote bleekvelden te vinden. Van alle Enschedese fabrikantenfamilies bezaten de Blijdensteins hun landgoed het langst: van 1741 tot 1971. In 1922 is er een nieuw landhuis gebouwd in opdracht van de toenmalige matriarch van de familie van Blijdenstein. Door de neergang van de textielindustrie heeft de familie het landgoed in 1971 verkocht aan een zorginstelling die hier nog steeds is gevestigd.

Bij het oude landhuis is in 1870 een tuin ontworpen door landschapsarchitect Dirk Watez. Bij de nieuwbouw van het landhuis werd ook de tuin uitgebreid. Ik heb het niet terug kunnen vinden, maar ik vermoed dat het een tuinontwerp is van Leonard Springer, die in die tijd meer tuinen heeft ontworpen in Twente. De vijver, de doorkijkjes, de ronde paden en de bijzondere bomen die er zijn geplant wijzen in die richting.

Over een van die bijzondere, oude, bomen wil ik in dit artikel aandacht geven: De treurbeuk (*Fagus sylvatica* 'Pendula').

Zoals je op bijgaande foto kunt zien is het een boom die nog breder is dan hij hoog is. De stam en bladeren van de boom zijn

identiek aan die van de gewone beuk. Dat geldt ook voor de vruchten: Napjes waarin de beukenootjes te vinden zijn. Kenmerkend voor deze boom, die je zowel in een groene als een bruine variant kunt aantreffen, zijn de afhangende takken. Wanneer die de grond raken, kunnen die vastgroeien en nieuwe bomen vormen. Je krijgt dan een heel stelsel van bomen om de moederboom heen. Je kunt dit ook zien in het park van kasteel Geldrop. Maar daar is de moederboom doodgegaan.

Wanneer je een treurbeuk tegenkomt, dan moet je maar eens onder het bladerdak kijken: Je ziet dan de takken die vastgroeien in de bodem onder de boom en de secundaire bomen die daaruit groeien. De secundaire bomen zijn dikker dan de takken die vanuit de moederboom in de grond zijn vastgegroeid. Dat laat zien dat de secundaire boom zijn eigen wortelstelsel heeft en water en mineralen opneemt uit de grond. Ik zag nog een bijzonder verschijnsel: Een van de takken van de moederboom was vastgegroeid aan de stam van een secundaire boom. Takken die op een andere plek weer vastgroeien zijn een verschijnsel dat ik eerder bij beuken heb gezien.

De oudste treurbeuk in Nederland is geplant rond 1837 en staat in de hortus botanicus van de universiteit van Leiden. Op de foto van het landhuis kan je zien dat de tuin nog steeds wordt onderhouden. Dichter bij het landhuis zijn aan de rand van de vijver twee nieuwe (bruine) treurbeuken geplant die in de toekomst de oude treurbeuk kunnen vervangen.

Koen Brand (12-08-2023)

Van de Voorzitter

Inspirerend die inspiratiedag!

En dan is het 7 februari, de inspiratiedag van IVN Enschede. De eerste bijna lentedag van het jaar. Je doet als bestuur je best, maar of we elkaar echt kunnen inspireren vandaag? Ik vind dat best spannend. Met zo'n 16 IVN-ers gaan we in de Oldenhof aan de slag onder leiding van Petra Strijker (LGO-cursist). Aan de hand van duidelijke opdrachten praten we in kleine groepjes over de toekomst van onze afdeling. Niet dat het slecht gaat. Uit interviews onder "s-tille" leden blijkt dat we al veel goeds doen, maar het kan beter.

Het centrale thema is: "Waar staan we voor, voor wie doen we het en hoe kunnen we dit realiseren". IVN Enschede staat voor buiten. Daar was weinig discussie

over. We houden van de natuur en onze activiteiten spelen zich vooral buiten af.

De gesprekken in de groepjes zijn inspirerend. Er worden belangrijke aanbevelingen geformuleerd:

- Meer structurele aandacht binnen de afdeling voor de eigen leden. Hoe kunnen we het gemeenschapsgevoel versterken?
- Aandacht voor groene duurzaamheid als rode draad in onze activiteiten.

En er zijn ook zorgen:

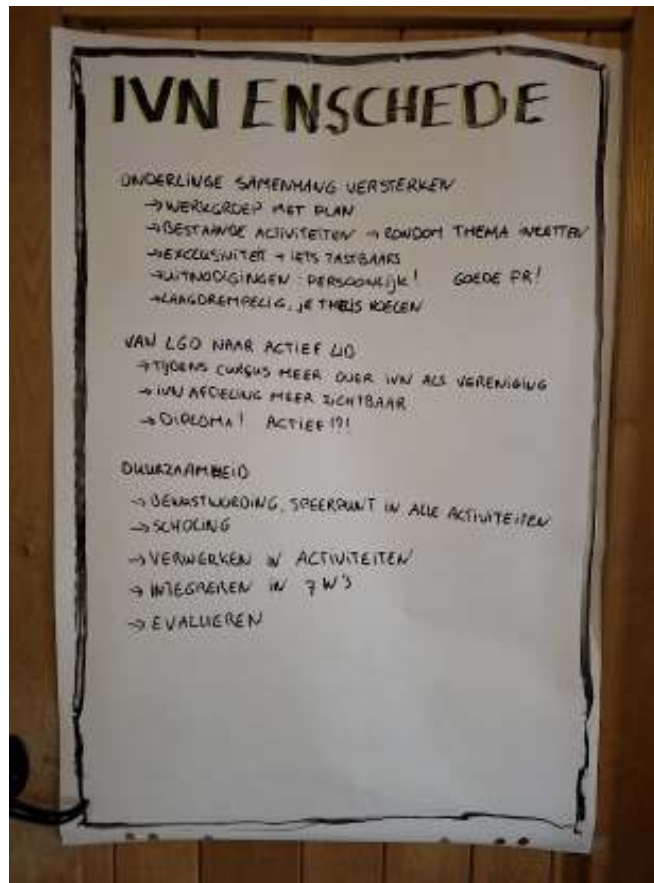
- Hoe krijgen we meer actieve vrijwilligers?
- Hoe weten we van elkaar wat er gebeurt?
- Hoe presenteren we IVN Enschede naar buiten?
- Hoe zorgen we ervoor dat scholen onze activiteiten kennen?

Gelukkig gaan we op deze prachtige februaridag ook nog even naar buiten. Na een heerlijke lunch lopen we naar de heemtuin. Nico heeft een fotoquiz bedacht over wat is er zoal te zien in deze tijd van het jaar. We doen ons best om alles te vinden. En dat is gelukt!

Wij zijn blij met de positieve geluiden aan het eind van de dag: "Dit geeft me energie". Goed dat we dit samen doen". "We doen veel goede dingen, maar weten van elkaar vaak niet wat we allemaal doen". Kortom, een geslaagde dag.

Op dit moment is het bestuur bezig om opvolging te geven aan de uitkomsten van de inspiratiedag. Er komt een werkgroep ledenbinding. We hebben drie leden gevraagd een korte en concrete handleiding te maken om binnen

onze afdeling handen en voeten te geven aan het thema groene duurzaamheid. We gaan om de tafel met de werkgroep schoolwandelingen en met alle mensen die binnen de afdeling bezig zijn met PR en communicatie.

Wordt vervolgd!

Joke Voogt

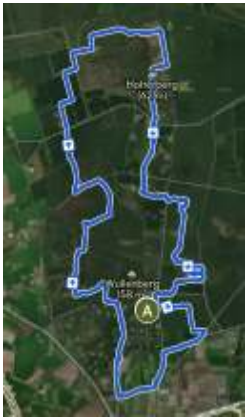
Haiku

Oude eik zwijgt stil,
wortels dragen d'oude tijd,
wind leest zijn verhaal.

OPROEP

Als bestuur voelen we ons betrokken bij onze leden. Bij jubilea, ziekte, pensioen of andere bijzondere gebeurtenissen horen we het graag. Op die manier kunnen we ook van ons laten horen. Is er iets bijzonders, meld dat bij onze secretaris Ronald Stockmann (secretariaat@ivnenschede.nl). We horen graag van u!

Wandeling Holterberg

Onlangs heb ik samen met mijn vriend een prachtige wandeling van 17 km op de Sallandse Heuvelrug gemaakt. De route begint en eindigt bij Natuurmuseum Holterberg waar voldoende parkeerplaats aanwezig is. De wandeling was een suggestie van de on-line routeplanner en navigatie app Komoot. Dat had deze app goed bedacht, want de wandeling bleek heel afwisselend. Er was veel variatie in het landschap: bos, heide, klein beetje bebouwde kom, klimmen en dalen, en veel bankjes met prachtig uitzicht. En waar ik persoonlijk erg van hou: veel smalle kronkelige paadjes. De foto's laten zien wat we onderweg zoal gezien hebben.

Ook was het mestkever-tijd. Raap er maar eens voorzichtig eentje op. Als je 'm in je handpalm laat lopen dan duwt hij met zijn kopje tegen je vingers, opzoek naar de uitgang. Wat een kracht hebben deze beestjes toch in zich.

We hadden geen tijd voor het Natuurmuseum, maar het is ongetwijfeld de moeite waard om ook te bezoeken. Verder diverse horecagelegenheden om uit te kiezen, en anders even Holten in dat heel dichtbij is.

Wil je deze wandeling ook een keer doen en maak je gebruik van een navigatie app? Stuur dan even een mailtje naar redactie@ivnenschede.nl. Dan stuur ik het GPX-bestand van de route naar je toe.

Links een akkerdistel in de knop. Rechts Liggend walstro

Hieronder links de Roodbruine slanke amaniet en rechts de gewone oeverlibel.

Linda Rietveld

Agenda

- vrij 11 sept 09:30 u - voorwandelen Aamsveen
- 14 sept - 25 sept: Aamsveen
- wo 30 sept 09:30 u : schoolwandelingen overleg - locatie: Oldenhof
- wo 30 sept 11:00 u voorwandelen najaarsactiviteit - Ledeboerpark
- 5 Oct - 30 okt 09:00 u najaarsactiviteit - Ledeboerpa

12 okt - 16 okt : Herfstvakantie

Publiekswandelingen

- 18 juni - avondwandeling op Vliegveld Twenthe
- 07 juli - wandel met je zintuigen in de natuur - Groot Brunink
- 15 juli - zomeravondwandeling Lonnekerberg
- 02 augustus - over zonnekronen en sojaboeren

Zie [IVN Enschede website](#) voor aanmelden en verdere informatie

Scaapskudde Burrsezand - Lycke van Maanen

Groene Kalender

Juli

- n.t.b. Nationale tuinvlindertelling
- 28 Wereld Natuurbeschermingsdag

Augustus

- 19 Internationale dag van de fotografie
- 20 Wereld muggendag
- 22 Nachtvliedernacht
- 31 Nacht van de vleermuis

September

- 1-30 Beleefweken
- 5 Internationale dag van de liefdadigheid
- 12-13 Open Monumentendag
- n.t.b. Bodemdierendagen
- 20 World Cleanup Day
- 22 Start herfst
- 22 Autovrije dag
- 26 Europese dag van de Paddenstoel
- 27 Wereld rivierendag
- n.t.b. Nationale spinnentelling
- n.t.b. Nationale egeltelling

Puzzel

In onderstaand diagram staan acht vrij willekeurige woorden van acht letters. Maar helaas ontbreken er telkens vier letters. En laten die vier letters nou toevallig de naam van een vogel zijn. Die vogelnamen zijn gegeven onder het diagram. Ze staan in alfabetische volgorde, maar dat is niet de volgorde waarin ze ingevuld moeten worden. Aan u de taak om de juiste vogel in de juiste rij in te vullen. Bij juiste oplossing staat in de grijze hokjes van boven naar beneden weer een vogelnaam. Veel succes!

	L			I	E	U	
	I	D	W			K	
			L	P		N	T
	E	L	E		D		
		L	K	B	O		
			M	V	E	R	
	A		G		I	J	
	R		K			J	E

GIER GORS KAUW KNEU KOET MEES RAAF VALK

Oplossing vorige Puzzel

pdhewnalqwwpeaapl
 w**g**oorjnmtpyqniwk
 j**d**kdfkleu**a**iatrteq
 g**l**dkdw**r**iamzeazxs
 se**o**rywhk**e**lp**l**rkjh
 fqah**s**pkwsue**m**mjg**o**p
 fdwm**t**kkddd**l**sdf**f**nk
 hg**e**jpqr**s**e**e**mp**g**nitp
 efsvxmnrwdn**v**xz**p**

Nieuw Redactielid voor de Gidsengids

Het is verheugend nieuws dat Linda Rietveld is toegetreden tot de redactie van de Gidsengids. Linda behoort tot de groep LGO-cursisten die onlangs is gediplomeerd (zie elders in dit nummer). Zij is gek op planten en insecten, en zij schrijft ook graag hierover. Daarnaast tekent zij graag. Dat belooft wat voor de Gidsengids. Op termijn zal zij de taken van Louis overnemen. Geïnspireerd door dit voorbeeld van Linda: we kunnen nog wel een redactielid gebruiken!

Nu Linda zelf even kort aan het woord: Om te beginnen wil ik Nico bedanken voor de mooie introductie. Ik houd inderdaad erg van de natuur en van tekenen. Mijn tekeningen dienen nogal eens als ontwerp voor mijn hobby linoleum snijden. Verder houd ik ook erg van hardlopen in de natuur. Liefst niet te hard want ik wil ook nog graag rustig om mij heen kunnen

kijken naar al het moois. Ik kijk er naar uit mooie gidsengidsen voor jullie te maken en ik mag er graag zelf ook wat in schrijven. Helpen jullie mee?

Inleveren kopij

We streven er naar ook voor de volgende herfstuitgave van de GidsenGids weer een mooie, volle gids samen te stellen. Daarom vragen we jullie graag om je kopij vóór 20 september 2026 o.v.v. "Kopij Gidsengids" te mailen naar redactie@ivnenschede.nl